

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ СЛІДЧИМИ ДБР ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

У відповідності до п. 17 ч. 1 ст. 3 КПК, слідчим являється службова особа органу досудового розслідування (в тому числі і Державного бюро розслідувань), уповноважена в межах компетенції, передбаченої КПК, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень. З урахуванням того, що ЗУ «Про Державне бюро розслідувань» не містить уточнень щодо повноважень слідчих ДБР у кримінальному провадженні, можна зробити висновок, що посада слідчого ДБР повністю відповідає процесуальному статусу слідчого відповідно до КПК (на відміну, наприклад, від детективів НАБУ, які працюють на посадах детективів, проте у кримінальному провадженні можуть виконувати повноваження як слідчих, так і працівників оперативних підрозділів). Тобто слідчі ДБР при здійсненні кримінального переслідування реалізують такі самі повноваження, як і слідчі інших органів досудового розслідування. І таке кримінальне переслідування може бути реалізоване у різних процесуальних формах, в тому числі і при повідомлення особи про підозру.

Так, згідно зі ч. 1 ст. 227 КПК, повідомлення про підозру обов'язково здійснюється у трьох випадках: затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення; обрання до особи одного з передбачених КПК запобіжних заходів; наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення. При цьому найбільший наукових та практичних інтерес викликає саме третій випадок повідомлення про підозру.

Законодавець не розшифровує, що повинно вважатися під достатністю доказів, при яких повинно бути здійснено повідомлення про підозру. Існує думка, що під достатніми доказами стосовно рішення про повідомлення особи про підозру слід розуміти достовірні відомості, зібрані, перевірені і оцінені слідчим, прокурором у встановленому законом порядку, які в своїй сукупності приводять до єдиного висновку, що на даний момент розслідування конкретна особа вчинила кримінальне правопорушення (Аленін Ю. П. Повідомлення про підозру: загальна характеристика та проблеми удосконалення / Ю. П. Аленін, І. В. Глобук // Вісник Південного регіонального центру Нац. акад. правових наук України. — 2014. — № 1. — С. 163).

Ми підтримуємо точку зору про те, що так як підозра формулюється у свідомості слідчого та/або прокурора на підставі суб'єктивного переконання, виходячи із зібраних у кримінальному провадженні доказів, то достатні докази для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення — це оціночне поняття (Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичних коментар: у 2 т. / [О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.]; за заг. ред. В. Я. Тація. — Х.: Право, 2012. — Т. 1. — 2012. — С. 638). В той же час КПК зобов'язує слідчого або прокурора здійснити повідомлення про підозру за наявності достатніх доказів. А тому з точки зору законодавця виглядає не цілком логічним засновувати юридичний обов'язок на оціночних поняттях, навіть не надаючи критерієві достатності доказів. І цим можуть користуватися слідчі та прокурори.

Дійсно, інколи необхідність повідомлення про підозру обґрунтована лише потребою у застосуванні запобіжних заходів до особи. Як відомо, такі заходи на стадії досудового розслідування можуть бути застосовані лише до підозрюваного, а тому на момент розгляду клопотання слідчим суддею особі вже повинно бути повідомлено про підозру. Проте якщо слідчий впевнений у тому, що ризики, для попередження яких запобіжні заходи застосовуються, не настануть (наприклад, особа не буде переховуватись), то тоді уповноважена особа може не поспішати із повідомленням про підозру. Так, після повідомлення про підозру підозрюваний може залучити до кримінального провадження захисника, який наділений суттєвим колом прав: заявляти клопотання, відводи, подавати скарги на рішення, дії, бездіяльність слідчого та прокурора тощо. З іншої сторони, якщо особі не буде повідомлено про підозру, то така особа не отримує процесуального статусу підозрюваного, а тому не матиме взагалі ніяких прав у такому кримінальному провадженні (хоча фактично досудове розслідування буде проводитись проти такої особи). Слідчий, з іншого боку, може проводити будь-які слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії та у інших спосіб продовжувати збирати доказову базу. Більше того, КПК не встановлює жодного мінімального строку між повідомленням особі про підозру та винесенням рішення про завершення досудового розслідування та відкриття матеріалів іншій стороні. Фактично, ці дві дії можуть бути вчинені в один і той самий день, таким чином повністю позбавляючи підозрюваного права на захист під час досудового розслідування.

Саме тому, задля уникнення такого роду порушень, в КПК повинно бути визначення поняття «достатніх доказів», за допомогою якого можна буде встановити критерії, при яких така сукупність доказів буде об'єктивно існувати. Це дозволить вивести чітко встано-

вити момент потреби повідомлення особі про підозру, що, в свою чергу, дозволить їй в повній мірі захистити свої права та законні інтереси.

***Науковий керівник:** завідувач кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, доцент Гловою Ірина Василівна.*

Могила В. С.

аспірант кафедри кримінального процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОГЛЯД ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ БЕЗ УХВАЛИ СЛІДЧОГО СУДДІ: ПИТАННЯ ЗАКОННОСТІ

Для формування сукупності доказів у кримінальному провадженні, яка буде достатньою для доведення обставин, передбачених ст. 91 КПК України, необхідне дотримання такого порядку проведення слідчих (розшукових) дій у житлі чи іншому володінні особи, який би у майбутньому не ставив під сумнів допустимість зібраних у досудовому розслідуванні доказів. Ряд питань у слідчій практиці виникає у зв'язку із юридичною підставою проведення огляду у житлі чи іншому володінні особи, особливо, якщо такий огляд проводиться до внесення відомостей до ЄРДР. Це буде характерно і для кримінально-процесуальної діяльності слідчих підрозділів Державного бюро розслідувань.

Частина 2 ст. 237 КПК України передбачає, що огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами цього Кодексу, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи, тобто, керуючись ч. 2 ст. 234 КПК України, проводиться на підставі ухвали слідчого судді місцевого загального суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування.

Разом з тим, зокрема, у ситуаціях, коли мова йде про необхідність провести огляд житла чи іншого володіння особи до внесення відомостей до ЄРДР, то, враховуючи вимоги ч. 3 ст. 234 КПК України щодо змісту клопотання, нескладно зрозуміти, що виконання цих вимог є нездійсненням для того, щоб отримати ухвалу слідчого судді для проведення огляду житла чи іншого володіння особи. Це обумовлено декількома факторами: по-перше, необхідністю оперативного проведення огляду до внесення відомостей до ЄРДР; по-друге, істотною